

היסטוריה (או: היסתור – י'ה!)

מטרת היחידה

- לברר את נושא שלושת השבועות, והאם הן סותרות את כל השיבה לא"י.
- להציג תמונה ברורה על מהלכו של העולם מהבריאה עד ימינו ותפקידו של עם ישראל בתוך ההיסטוריה.

הערה למדריך

יחידה זו היא בעיקרה יחידה עיונית. חשוב שתנסה לשלב כמה שיותר אמצעי עזר להמחשת הדברים הנלמדים.

חלק א':

שלושת השבועות

משימה א'

נחלק את דף מס' _____ שבו מובא קטע של הרב _____ מרבני נטורי קרטא, שמתנגד בצורה קשה לכל בניה בא"י בגלל האיסורים המובאים בשלושת השבועות וטוען שכל הצלחת הציונות זה מעשה שטן. נקיים דיון בשאלה: לכאורה נראה שהוא צודק! אסור לנו לעלות לא"י עד שהקב"ה לא יביא אותנו לשם.

רקע על שלושת השבועות:

עם חורבן בית שני מתחילים שני האלפים של ימות המשיח. חז"ל במקורות רבים מחלקים אותם לאלף שנים של גלות - האלף החמישי, ואלף שנים של גאולה - האלף השישי. אלף שנות הגלות הם תקופה קשה שבאה בעקבות הכישלון העצוב של עם ישראל לחיות בארץ ישראל על פי תורת ישראל, מחוברים וקרובים לה'. היציאה לגלות היא לא רק עונש, היא גם (ובעיקר) תקופה בה על עם ישראל להתכנס בתוך עצמו ולעבור צירוף וזיקוק של הקשר שלו עם הקב"ה, של המשמעות להיות יהודי. עם היציאה לגלות, אומרים חז"ל, הושבעו ישראל ואומות העולם בשלושת השבועות. כך נאמר בשיר השירים:

"השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ". (שיר השירים ב, ז, ג, ה, ד).

חז"ל למדים (כתובות קיא) מפסוק זה, המופיע 3 פעמים בשיר השירים, שלוש שבועות:

- שלא יעלו ישראל בחומה
- שלא ימרדו באומות העולם

ג. שלא ישעבדו אומות העולם את ישראל יותר מדי.

תוקפן של שלוש השבועות – אלף שנה!

תוקפן של שלוש השבועות הוא אלף שנה ולא יותר. כך כתב ר' חיים ויטאל בהקדמה 'לשער ההקדמות':

"כי זמן השבועה הוא עד אלף שנים" דא"ר חייא "אין ממשלת האומות על ישראל אלא יום אחד בלבד, והוא יומו של הקב"ה שהוא אלף שנים" (זהר, שמות יז', עא').

כמו שהזכרנו בשלב א', זמנם של שלושת השבועות הוא אלף שנה ולא יותר. באלף שנים אלו נשבע הקב"ה: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם... כי אני ה' אלוקיהם".

(ראה הרחבה בדף מקורות מס' _____)

חלק ב':

ששת אלפים שנה העולם קיים

חז"ל חלקו את תולדות העולם לשלוש תקופות: תוהו, תורה ומשיח. כך נאמר בגמרא:

תנא דבי אליהו:

"ששת אלפים שנה הוי העולם:

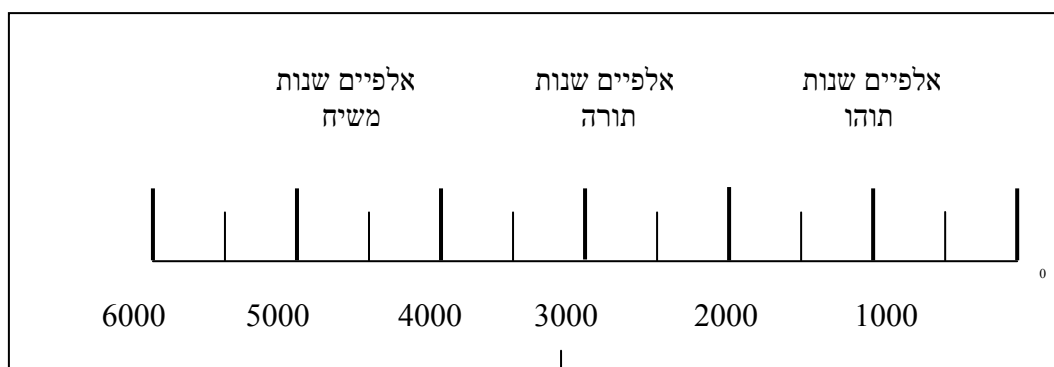
שני אלפים תוהו

שני אלפים תורה

שני אלפים ימות המשיח".

(ע"ז ט, סנהדרין צו)

הצג לפני החניכים בריסטול ועליו ברייתא זו ולידה גרף גדול (על הרצפה או על הקיר).

משימה א': אלפיים שנות תוהו ואלפיים שנות תורה

2000 שנות תוהו: מתחילות בבריאת העולם ומסתיימות בלידתו של אברהם אבינו המבשרת תקופה חדשה – לידתו של עם ישראל שעל ידו תתגלה התורה בעולם.
 2000 שנות תורה: מתחילות בכניסתו של אברהם אבינו לארץ ישראל (בגיל 52) ומסתיימות (טרם זמן) בחורבן בית שני.

חלק לחניכים פתקים על אירועים שונים. עליהם להתאים את האירוע לשנה (אפשר להצמיד אטבים משרדיים לבריסטול). כדאי לסמן לפני כן באיזו שנה אנחנו נמצאים בתרגום למספרים - 5765!

האירועים:

בריאת העולם (0)
 מבול (1656)
 לידת אברהם אבינו (1948)
 ניסיון אור כשדים (אברהם בן 52) (2000)
 ירידה למצרים (2238)
 מתן תורה (2448)
 בניין בית ראשון (2938)
 חורבן בית ראשון (3338)
 בניין בית שני (3408) חורבן בית שני (3828)

משימה ב': אלפיים שנות משיח

אלפיים שנות משיח מתחלקות ל- 1000 שנות גלות ו- 1000 שנות גאולה.

שוב נחלק מספר פתקים בהם רשומים תאריכים שונים:
 איסור על נוצרים להשתתף בחגיגות של יהודים – 4100
 איסור על יהודים ליפות בתי כנסת – 4183
 חתימת התלמוד הבבלי - 4260

תמו 1000 שנה. הגיע הזמן לעלות לארץ ישראל! – 4828

מסע הצלב הראשון, רציחות המוניות של יהודים – 4856
 גירוש ספרד – 5252
 גזירות תח' ותט' – 5408
 השואה - 5700

עלינו להבין שלדברים שהסברנו לעיל יש השלכה חמורה: מאחר שבטלו שלושת השבועות חלה עלינו חובה לעלות לארץ ישראל, אבל במקביל בטלה גם השבועה השלישית! "הותר" לאומות העולם להתעמר בעם ישראל! הדברים קשים. בואו ננסה לראות אתם יחד במפת ההיסטוריה- היסטוריה.

משימה ג'

הצג לפני החניכים את הטבלה הבאה. נסו לראות: מה שונה בין שתי התקופות.

4856- מסע הצלב הראשון, רציחות המוניות של יהודים (תתנצר או תמות)	3828- חורבן בית שני
4906- מסע הצלב השני, עלילות גם על יהודים	4075- חוק: נוצרי שיתגייר צפוי למוות.
4948- מסע הצלב השלישי- חורבן בקהילות ישראל באנגליה	4100- איסור על נוצרים להשתתף בחגיגות של יהודים
4975- חיוב על יהודים לשאת אות מיוחד ולהבדילם מן הנוצרים	4183- איסור על יהודים ליפות בתי כנסת
5002- שריפת התלמוד בפריס	4208- חתימת התלמוד הירושלמי
5050- גירוש יהודי אנגליה	4260- חתימת התלמוד הבבלי
5107- הדבר השחור. היהודים מואשמים ומתבצעות פרעות ופוגרומים בקהילות שונות	4828- סוף אלף שנה מחורבן בית שני
5155- גירוש יהודי צרפת	
5252- גירוש יהודי ספרד	
5256- גירוש יהודי פורטוגל	
5400- חיובי היהודים לשבת בגיטאות ברחבי אירופה	
5408- רציחות המוניות ע"י חמילצקי (גזירות ת"ח ת"ט)	
5409- 800 רבנים נשרפו במקסיקו	
5650 פרעות ברוסיה- המהפיכה האדומה	
5700- השואה	

5708- הקמת מדינת ישראל

האלף השישי - גאולה

האלף החמישי - גלות

התמונה ברורה: האלף החמישי מאופיין בגזירות וצרות על היהודים, והאלף השישי מאופיין ברצח, שמד, גירוש ואובדן. מסקנה: האלף האחרון אין בו שלושת השבועות, על עם ישראל לעלות לארץ ולאומות העולם "מותר" להתעמר בנו.

נקיים דיון עם החניכים (ניתן לצלם ולחלק את הטבלה מיחידת ההרחבה): מה ההבדל בין אירועי האלף החמישי לאירועי האלף השישי? איך אפשר לקרוא לאלף השישי אלף של גאולה?!
התשובה היא ששלושת השבועות בטלו בתום האלף החמישי. מעתה מחוייבים אנו לעלות לארץ ישראל, ובמקביל נתבטלה גם השבועה השלישית - שלא ישתעבדו בהם האומות יותר מדי. תמה הבטחת השמירה בגלות ("ואף גם זאת").

השבעתי אתכם בנות ירושלים

מקורות על שבועות הגלות והגאולה

1.

"השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה, אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ". (שיר השירים ב, ז; ג, ה; ח, ד).

חז"ל למדים מפסוק זה, המופיע שלוש פעמים בשיר השירים, שלוש שבועות.

א. שלא יעלו ישראל בחומה

ב. שלא ימרדו באומות העולם

ג. שלא ישעבדו אומות העולם את ישראל יותר מדי. (כתובות קיא).

2.

מלך כוזר שואל את החבר מדוע, אחרי כ"כ הרבה דיבורים על חשיבותה של ארץ ישראל, החבר אינו עלה לארץ ישראל?! ותשובתו החד משמעית של החבר:

"אכן, מצאת מקום חרפתי, מלך כוזר! כי אמנם, אשר חטא זה הוא אשר בגללו לא נתקיים היעוד יעד ה' לבית שני... כי הענין האלוקי עמד לחול עליהם כבראשונה אילו נענו כולם לקריאה ושבנו לארץ ישראל בנפש חפצה... אף אנו אילו היינו מוכנים להתקרב אל אלוקי אבותינו בלבב שלם, כי אז הוא ית' מושיענו כאשר הושיע את אבותינו, עכשיו שאין הדבר כן, שאין הדברים שאנו אומרים בתפילתנו "השתחוה להר קודשו" ... ו"המחזיר שכינתו לציון" וכד' כי אם כדיבור התוכי וכצפצוף הזרזיר, כי בלא כונת הלב אנו אומרים דברים אלה או דומיהם, כאשר העירות בצדק, שר הכוזרים." (מאמר שני אות כד).

3.

"כי הנה הייתה השבועה הגדולה לאלוקים, שלא יעוררו את הגאולה עד שאותה האהבה תהיה בחפץ וברצון טוב כמו שנאמר: "עד שתחפוץ"... וכבר אמרו רז"ל כי זמן השבועה הוא עד אלף שנים". (רבי חיים ויטאל בהקדמה לשער ההקדמות).

.4

"אמר רבי יצחק אלף שנים הם ממשלת כל האומות ביחד על ישראל, ואין לך אומה שלא תשעבד אותם" דא"ר חייא אין ממשלת האומות על ישראל אלא יום אחד בלבד, והוא יומן של הקב"ה שהוא אלף שנים, זה שנאמר: "נתנני שוממה כל היום דווה". יום אחד ולא יותר. אמר רבי יוסי: אם ישתעבדו יותר מאלף שנים, הוא אינו ע"פ גזירת המלך אלא על שאינם רוצים לחזור כנגדו". זוהר הקדוש שמות יז ע"א.

.5

אם הבנים שמחה (פרק ג' פיסקה יז): "ומילת כנגדו נראה שרומז שישבו לארץ ישראל... ששם הקב"ה תמיד אפילו בחורבנה ויילכו לנגדו".

.6

"אמר רבי יוחנן: אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא בירושלים של מטה". (תענית דף ה').

ריה"ל ידע: שלושת השבועות בטלו באלף האחרון!

כפי שראינו מקודם, הגמרא במסכת כתובות (מקור 1) מוציאה משלושת פסוקי השבועה בשה"ש שלוש שבועות הקשורות לגלות: שתי שבועות לעם ישראל - שלא יעלו לארץ להקים בה ישות לאומית ושלא ימרדו באומות העולם, והשלישית לאומות העולם - שלא ישתעבדו בישראל יותר מידי (שבועה זו מתחברת עם הפסוק מספר ויקרא כו' מד': "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוקיהם").

על פי שלושת השבועות הנ"ל, מה היינו מצפים מהחבר שיענה למלך כוזר? ומה הוא עונה לו? הרי היינו מצפים מהחבר להגיד: "כן, אנחנו מאד רוצים לעלות ולכונן את מלכות ישראל בארץ ישראל אבל הקב"ה אוסר עלינו". הרי אין ספק שריה"ל ידע והכיר את הגמרא ואת השבועות!! ובכל זאת לא רק שריה"ל כותב "מצאת את מקום חרפתי", אנו יודעים שריה"ל עצמו עלה לארץ ישראל עם קהילתו ואף נקבר בטבריה. ותמוה הדבר! (מקור מס' 2).

אבל הדברים מסתדרים (על פי מקורות 3 ו 4) שם אומר רבי חיים ויטאל, תלמיד האר"י הקדוש, עפ"י 'הזוהר'- השבועות ניתנו לאלף אחד בלבד, הוא האלף החמישי. ואכן ריה"ל כתב את ספרו בשנת 4900 לבריאת העולם, 72 שנים אחר סוף אלף שנים מחורבן בית שני. ובאותה עת, ידע ריה"ל, בטלו שלושת השבועות וחלה עלינו חובה לעלות לארץ ישראל "כחומה", בצבור, כדי לייסד בה ישות לאומית. וחמורים דברי 'הזוהר' שאמר: "אם ישתעבדו יותר מאלף שנים, הוא אינו עפ"י גזירת המלך, אלא על שאינם רוצים לחזור כנגדו".

ואומר בעל 'אם הבנים שמחה' (מקור 5) - לחזור כנגדו = לחזור לארץ ישראל. וחמור הדבר!! 800 שנה של גלות איומה ומרה מכיוון שלא השכלנו לעלות לארץ, למרות דבר ה'.
והנה (במקור מס' 6) אנו רואים את השבועה הרביעית - הקב"ה אומר, אתם חייבים לעלות כדי שתתחיל הגאולה. קודם אתם תתחילו בירושלים של מטה. קדימה!

